

DEVİRİMCİ
SENDİKAL
DAYANIŞMA
KADIN
MECLİSİ

ÜRETEN BİZİZ
YÖNETEN DE
BİZ OLACAĞIZ

SOSYALİST FEMİNİST

BİR SENDİKAL MÜCADELE

İÇİN NOTLAR

**EŞİT,
ÖZGÜR
VE LAİK
BİR YAŞAMI
KADINLAR KURACAK.**

GİRİŞ

Ülkemiz 2002 yılından bugüne AKP'nin, 1980 darbesiyle önündeki engellerin kaldırılmaya çalışıldığı neoliberal politikaları adım adım ve giderek daha saldırgan bir şekilde hayata geçirdiği iktidarı altında uçuruma doğru sürükleniyor. Bölüşümdeki adaletsizlik, artan yoksulluk, işsizlik, emek sömürsü, kamu kaynaklarının, kamu kurum ve kuruluşlarının, kamusal hizmetlerin özelleştirilmesi, doğanın talanı toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini daha da derinleştiriyor.

AKP'nin siyasal İslamcı ideolojisi de kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikleri doğallaştırmak, LGBTİ+ların varoluşunu reddetmek, kadınları salt annelikle, hane içi işlerle ve kocaya itaatle tanımlamak, ikincil bir konuma hapsetmek üzerine kurulu. Fetvalarla, eğitimi ve

tüm toplumsal ilişkileri dinselleştirerek kadını kendi makbul kalıplarına sokmak, kamusal hizmetlerin piyasalaştırılmasının yarattığı “boşluğu” hane içinde, ücretsiz bir şekilde kadının sırtına yükleyerek doldurmak üzere adımlar atıyorlar. Her fırsatta işsizliğin nedenini kadının çalışmasında gören, kadını kocaya itaatle yükümlü ilan eden, kadını ancak bir erkeğe göre konumuyla tanımlayan, kadının bağımsız, özgür bir özne olarak varoluşuna düşman açıklamalar yapan bürokratlarıyla, istismarı aklayan fetvalarıyla, infaz düzenlemeleriyle, İstanbul Sözleşmesi’ni bir gece yarısı kararnamesiyle anayasaya ve uluslararası sözleşmelere aykırı bir şekilde fesheden AKP iktidarı kadınların yaşamını cehenneme çeviriyor.

Zor zamanlardan geçiyoruz. Ama hepimizi çok daha zor günlerin beklediğini de biliyoruz. O nedenle sistemin tüm emekçileri, ezilenleri, mülksüzleri, ötekileri olarak hep birlikte ortak bir mücadele hattı örmek tarihsel görevimiz olduğu kadar politik yaşamsal zorunluluğumuz.

DSD kadın meclisi olarak; “İçinde bulunduğumuz anın toplumsal cinsiyet karakterini okumak ve bunun üzerine sınıf mücadelesi zemininde bu gerici İslami faşist rejime karşı nasıl bir mücadele örmemiz gerektiği” önümüzdeki süreçte en önemli sorumluluğumuzdur.

Üretim ve Yeniden Üretim, Kadın Emegi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Mücadelesi

Kapitalizmin, canlıların varoluş koşullarını ve gezegenimizi mutlak bir yıkıma, yok oluşa doğru hızla sürüklediği bir dönemin etkilerini yaşıyoruz. Kapitalizmin her şeyi metalaştıran işleyişinin yarattığı krizlerden biri olan ve tüm dünyada 20 milyondan fazla insanın ölümüne yol açan covid 19 pandemisinin etkileri halen yaşanıyor. Savaşlar milyonlarca insanın hayatını çalıyor, göçe zorluyor, doğanın ve insanlığın kültürel mirasını insanlıkla birlikte yok ediyor.

Yoksulluk derinleşiyor, yüz milyonlarca insan en temel ihtiyaçlarını karşılayamıyor, beslenme ya da ısınma olanaklarından yoksun yaşıyor. Gelir adaletsizliği giderek büyüyor, eşitsizlikler derinleşiyor. Bütün bu yıkım içinde ise zenginler daha da zenginleşiyor. 2020 verilerine göre en zengin %1'lik kesim dünyadaki tüm servetin üçte ikisini elinde tutuyor. Bu, dünya nüfusunun kalan %99'unun neredeyse iki katı. Dünyada 800 milyonun üzerinde insan yatağa aç giderken gıda ve enerji şirketleri karlarını katlıyor. Dünyanın az gelişmiş bırakılan yarısı açlık ve kıtlıkla boğuşuyor; sadece savaşlar değil açlık, yoksulluk ve iklim krizi de göçlere neden oluyor. Göçmenler insanlık dışı bir muameleyle ölüme terkediliyor, yüzen hapisanelere kapatılıyor. Kapitalizm, gezegeni sürüklediği felaketi de kara çevirmeye çalışıyor.

Kapitalizm doğası gereği sürekli kriz üretir; ekonomik kriz, iklim krizi, gıda krizi, pandemi, savaşlar... Kapitalizmin birikim krizini aşmak için seferber ettiği neoliberal politikalarla birlikte ekonomik kriz, derinleşen yoksulluk, sosyal güvencesizlik, eşitsizlikler ve ayrımcılık giderek derinleşmiş, emek sömürsü artmıştır. Gelişmeye başladığı andan itibaren patriyarkal zemin üzerinde yükselen, patriyarkanın yarattığı eşitsizlikleri devralarak onları derinleştirip çeşitlendiren kapitalizm altında kadın yoksulluğu tam anlamı ile somutlaşmıştır ve hatta yoksulluk kadınlaşmıştır.

Kadın bedeninin, cinselliğinin, emeğinin ve yaşamının denetlenmesi, kadınların ikincil bir konuma ve hane içine hapsedilmesi, emeğinin değersizleştirilmesi, görünmez kılınması elbette sadece kapitalizme özgü değildir; bu tahakküm ve eşitsizliğin binlerce yıllık bir tarihi vardır ve tüm ideolojileri de kat eder. Üretim ilişkileri değiştikçe değişen, çeşitlenen ama bir o kadar da aynı kalan erkek egemenliği, kapitalizmin ortaya çıkışından itibaren bu üretim biçimiyle iç içe geçmiştir. Kapitalizm en başından itibaren patriyarkaldır ve başka eşitsizliklerle birlikte cinsiyet eşitsizlikleri üzerine inşa olmuştur.

Ülkemiz 2002 yılından bugüne AKP'nin, 1980 darbesiyle önündeki engellerin kaldırılmaya çalışıldığı neoliberal politikaları adım adım ve giderek daha saldırgan bir şekilde hayata geçirdiği iktidarı altında uçuruma doğru sürükleniyor. Bölüşümdeki adaletsizlik, artan yoksulluk, işsizlik, emek sömürsü, kamu kaynaklarının, kamu kurum ve kuruluşlarının, kamusal hizmetlerin özelleştirilmesi, doğanın talanı toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini daha da derinleştiriyor. AKP'nin siyasal İslamcı ideolojisi de kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikleri doğallaştırmak, LGBTİ+ların varoluşunu reddetmek, kadınları salt annelikle, hane içi işlerle ve kocaya itaatle tanımlamak, ikincil bir konuma hapsedmek üzerine kurulu. Fetvalarla, eğitimi ve tüm toplumsal ilişkileri dinselleştirerek kadını kendi makbul kalıplarına sokmak, kamusal hizmetlerin piyasalaştırılmasının yarattığı

“boşluğu” hane içinde, ücretsiz bir şekilde kadının sırtına yükleyerek doldurmak üzere adımlar atıyorlar. Her fırsatta işsizliğin nedeni kadının çalışmasında gören, kadını kocaya itaatle yükümlü ilan eden, kadını ancak bir erkeğe göre konumuyla tanımlayan, kadının bağımsız, özgür bir özne olarak varoluşuna düşman açıklamalar yapan bürokratlarıyla, istismarı aklayan fetvalarıyla, infaz düzenlemeleriyle, İstanbul Sözleşmesi’ni bir gece yarısı kararnamesiyle anayasaya ve uluslararası sözleşmelere aykırı bir şekilde fesheden AKP iktidarı kadınların yaşamını cehenneme çeviriyor.

Emek, kadın ve doğa düşmanlığı tescillenmiş bu tek adam rejiminin oylandığı bir referandum niteliği kazanan ve 14 Mayıs 2023’te yapılan Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerini geride bıraktık. Cumhurbaşkanlığı seçimi ikinci tura kalarak 28 Mayıs 2023’te gerçekleşti. Seçimler hukuksuz uygulamalarla, çeşitli hilelerle ve aslen başarısız bir muhalefet sonucu kaybedildi. 21 yıldır ülkeyi yöneten siyasal İslamcı gerici iktidar emek düşmanı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadın düşmanlığı ajandasını bıraktığı yerden açtı. Ülke büyük bir ekonomik kriz içinde, emekçiler günlük yaşamlarına devam edemez bir haldeler. Anayasa hükümsüz ve rafa kaldırılmış durumda. Laiklik ilkesi ise AKP iktidarının ilk günden beri açık hedefi.

Seçim sonrası meclisteki muhalefet partilerinin dağınıklığının ve kabullenilmiş kaybetme duygusunun etkisi ile birlikte iktidar çok daha sert ve net. Son derece patriarkal bir kapitalizmin uygulayıcısı olan otoriter siyasal İslamcı rejim, çok daha gerici bir blokla birleşerek yeniden iktidarda. Tüm emekçi kesimler yoksulluğa mahkûm edilmiş durumda, laiklik ve kadın hakları yoğun saldırı altında. LG-BTİ+lara yönelik ayrımcı ve nefret söylemleri ise çok daha sert. Anayasa değişikliği ile kadınları tek tip örtünmeye zorlayacak, istismarı “meşrulaştıracak”, erkekler için çok eşliliği yasallaştıracak bir pratik oluşturmaya çalışıyorlar. Yüzyıllardır verilen mücadele ile kazandığımız haklarımız tehlikede; medeni kanun ilga edilmek isteniyor. Cumhuriyetin tüm kazanımları ve cumhuriyet fikrinin kendisi

saldırı altında. Saltanat ve halifelik düşünün gerçekleşmesi, yurttaşlığın yıkımı ve hepimizin yeniden tebaalaştırılması, köleleştirilmesi demek.

Zor zamanlar içindeyiz ama hepimizi çok daha zor günlerin beklediğini de biliyoruz. O nedenle sistemin tüm emekçileri, ezilenleri, mülksüzleri, ötekileri olarak hep birlikte ortak bir mücadele hattı örmek tarihsel görevimiz. Görevden de öte ortak bir mücadele hattı örmek yaşamsal zorunluluğumuz.

“İçinde bulunduğumuz anın toplumsal cinsiyet karakterini okumak ve bunun üzerine sınıf mücadelesi zemininde nasıl bir mücadele hattı örmemiz gerektiği” meselesi önümüzdeki en önemli sorumludur.

Kadınların günümüzdeki kapitalist üretim süreci ile modern kapitalist toplumsal ilişkiler içinde bulunduğu “karmaşık sorunlarla” kuşatılmış konumlanmaları, küresel emek hareketinin önde gelen meseleleri içinde yer alıyor. Elbette bu mesele, Türkiye emek hareketinin en önemli parçasını oluşturan kamu emekçileri mücadelesinin önünde de hem kadın emeği/toplumsal cinsiyet eşitliği ve emek hareketi arasındaki bağı doğru bir yaklaşım ile çözümlenmeyi hem de hareketi bu yaklaşıma yakınlaştıracak mücadele perspektifi ile sarmalayarak öncelikleri ve örgütlenme stratejisini yenilemeyi gerektiriyor.

Sosyalist Feminist Mücadele Hattı

Devrimci Sendikal Dayanışma Kadın Meclisi, Sosyalist Feminist Bir Mücadele Hattı Benimser.

İçinde bulunduğumuz koşullarda mücadele feminist, antikapitalist, anti-temperyalist, savaş ve militarizm karşıtı, anti-ırkçı olmak zorundadır.

DSD Kadın Meclisi, patriarkal kapitalizme¹ karşı feminist bir mücadele örer. Bu anlamda sosyalist feminist bir perspektif benimser. O nedenle sınıf mücadelesi ile kadın mücadelesinin birlikte yürütüldüğü, feminist mücadeleye sınıf perspektifinden bakan politik bir mücadele yürütür.

Kapitalizmin temel çelişkisi sadece ücretli emekle sermaye arasında değil; emeğin bütün biçimleri, yaşam ve sermaye arasındadır. Kapitalizmin tek ideali bütün emek biçimlerini ücretli emeğe çevirmek değil, emeğin tüm biçimlerini, yaşamı ve doğayı en düşük maliyetle sermaye birikiminin hizmetine sunmaktır. Bu amaçla kapitalist sistem, emek biçimleri arasında hiyerarşiler yaratır; salt kayıtlı ve ücretli işi değerli kılar ve bu sayede diğer tüm emek biçimlerini değersizleştirir, ucuzlatır ve görünmezleştirir. Kadınların sırtına yüklenen yeniden üretim görevleri de bu değersizleştirmeden payını alır.

1 **Patriarka**; Erkek egemenliğinin, tarihteki bütün sınıf egemenliklerinden daha di-
rençli ve sürekli olduğunu, kadın emeğine tarih boyunca bütün üretim tarzlarında erkekler
tarafından el konduğunu bize gösteren kavramdır. Ancak ev emeğinin kapitalizmle şekil-
lendiği gözden kaçmamalıdır.

Yeniden üretim alanı² ve bakım emeği kavramları, emek süreçlerinin mücadele hattının belirlenmesinde toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının belirleyiciliğinde ve kadın mücadelesinin sosyalist feminist mücadele hattının örülmesinde önemlidir. Zira kapitalizm, emek gücünün “özgürce” satılması üzerine kuruludur; canlı emek olmadan sermaye de olmaz. Fakat bu emek gücünü üreten, her gün yeniden üreten de kadındır. Çocuk doğurmak, çocukları büyütme, hanenin tüm işlerini yapmak, beslenme, temizlik ihtiyaçlarını karşılamak, yani bir işçiyi her gün işe yeniden gitmeye hazır edecek tüm faaliyetler kadının değersizleştirilen, görünmez kılınan emeği üzerinden gerçekleşir. Kadın yalnızca nüfusun biyolojik yeniden üretimini değil, emek gücünün, toplumun yeniden üretimini de gerçekleştirir.

2 Toplumsal yeniden üretim (TYÜ), bakım emeği kavramı; 1970’li yılların başında feminist ekonomi politika yazınına girmiştir. TYÜ, insanların -özellikle emekçilerin- yaşamı üretme ve devam ettirme, emek gücünün gündelik ve kuşaklar arası gıda, giyim, konut, sağlık, eğitim, ve güvenlik gibi alanları kapsayan yeniden üretim süreçleridir.

Kavram, dikkatleri devlet, piyasa, aile/hane, sivil toplum yapıları üzerinde, karşılıklı etkileşimine, güç dengesine ve çelişkilerine çekerek gündelik ve kuşaklar arası olarak emek gücünün üretilme ve yeniden üretilme süreçlerine odaklanır (Bezanson ve Luxton, 2006: 3). Örneğin, çocuğun doğumu ve bakımı gelecek nesil emek gücünün üretimi olarak bir yeniden üretim surecidir. Bir işçinin her gün iş yerine dinlenmiş, beslenmiş, yeni bir iş gününe hazır bir biçimde gitmesi, gündelik yeniden üretim surecidir. Yaşlı bakımıysa bir önceki nesil emek gücünün toplumsal yeniden üretimi surecidir. Dolayısıyla, kavram, kapitalizm için biricik meta olan emek gücünün üretimi ve yeniden üretimi anlamında kullanılıyor ve bunu yaparken sosyalist feminizm hem marksizmden beslenen hem marksizme eleştirel bir yöntemsel pozisyon alıyor.

TYÜ yaklaşımı, işçi sınıfı tanımına dair marksizme önemli bir düzeltme yapıyor. Klasik marksizmin işçi sınıfı tanımı, üretim araçları mülkiyetinden koparıldığı için yaşamını idame ettirebilmek için emek gücünü ücret karşılığı sermayeye satarak yaşayanları kapsar.

Peki üretim araçları mülkiyetine sahip olmayan, olsa da buradan geçimini sağlayamayan ama emeğini sermayeye doğrudan ücret karşılığı satmayanlar ve/ya satamayanlar işçi sınıfı tanımına dahil edilmemeli mi? TYÜ yaklaşımının bu soruya cevabı hayır. Ücretli işi işçiliğin tek formu, ücretli işçiyi de işçi sınıfının ve sınıf mücadelesinin tek bileşeni olarak ele almaktansa heterojen bir emekçi sınıflar tanımından ilerliyor. Böylece, ücretli/ücretsiz işçi, kendi hesabına çalışan/ücretli çalışan, kentsel/kırsal, toprak sahibi olan/olmayan gibi ikilikleri aşma fırsatı veriyor. Dolayısıyla da kapitalizmin temel çelişkisini ücretli emekle sermaye arasında değil; emeğin bütün biçimleri, yaşam ve sermaye arasında kurgulamayı öneriyor (bkz. Von Werlhof, 2007). Nitekim kapitalizmin ideali bütün emek biçimlerini ücretli emeğe çevirmek değil, emeğin tüm biçimlerini, yaşamı ve doğayı en düşük maliyetle sermaye birikiminin hizmetine sunmaktır.

DSD kadın meclisi, ücretli emek hakları ve sosyal haklarda gerileme ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı mücadelesinin yanında **toplumsal yeniden üretim ve bakım emeğinin görünür olması** için ve bu alandaki sömürüye karşı da mücadele yürütür. Kadınların mücadelesinin dönüştürücü olması için, özel alanların **emek, cinsellik/beden** ve **aile** olduğunu bilerek mücadele yollarını buralardan üretir.

Her türlü cinsiyetçi ayırım ve sömürüyü reddederek, bütün kadınların kendi bedenleri, emekleri, kimlikleri üzerinde söz sahibi olduğu; hiçbir kadının fiziksel ya da başka türlü şiddete maruz kalmadığı, hiçbir kadının emeğine el konmadığı; bütün kadınların cinselliklerini kendi seçtikleri kişilerle ve kendi seçtikleri biçimde yaşayabildiği, doğurdıkları çocukları başkalarıyla paylaşım içinde ve özgürce büyüttüğü bir mücadeleyi benimser. Bu mücadelede ay-

(İşte kapitalist patriyarkanın kritik yanı da kadınların karşılıksız emeğine erkekler tarafından el konması ve buna bağlı olarak istihdam alanında da bütün sınıflardan kadınların (sınıfına bağlı olarak) daha düşük ücretli, daha güvencesiz, daha az prestijli işlerde çalışmaları ve daha düşük konumlarda yer almaları. Patriyarkanın egemenleri olan erkekler kadınların emeğini hem özel alanda hem kamusal alanda denetliyor, özel alanda bu emeğe el koyuyor.) (**Bakım emeği**: Modern kapitalizmin ortaya çıkardığı üretim ilişkileri ve yeni toplumsal ilişkiler içinde kadınların konumunu bu çerçevede ilk değerlendirmeyi yapan Engels'e göre modern kapitalist toplumda üretim ve yeniden üretim alanlarının birbirinden ayrılması ile daha önceki geleneksel üretim ilişkileri içinde doğrudan üretim sürecinin içinde yer alan kadınlar; üretim ilişkilerinden dışlanmışlar ve yeniden üretim alanına hapsolmuşlardır. Yeniden üretim alanı, kadınların doğurganlıkları ile fizyolojik olarak işçi sınıfının yeniden üretimine katkıda buldukları, hane bireylerinin temel ihtiyaçlarını karşılıksız olarak giderdikleri, aynı zamanda eşin duygusal ve cinsel, çocukların ise duygusal ihtiyaçlarının karşılandığı, kadınların kurtulması gereken "ezilme" alanı olarak eleştirilmiştir. Kadınların, "ezilmişlikten" kurtulmalarının tek yolu, yeniden üretim ilişkileri alanından çıkıp üretim ilişkileri alanına geçmeleri ve işçi sınıfının bir parçası olarak kapitalist sömürüye karşı mücadele etmeleri olarak sunulmuştur.

Kapitalizmin dinamikleriyle patriyarkanın dinamiklerini birbirinden tümüyle soyutlanarak anlaşılamayacağını, birbiriyle çelişmediğini, birbirini yeniden-ürettiğini varsayıyor bu kavramlar. (Kapitalist toplumda emek gücünün sermaye ile özel mülkiyet karşısında güçsüz, değersiz ve sorunlu bir konumda olduğunu öne sürer. Kapitalist üretim biçiminin değiştirdiği ve yerleştiği aile, eğitim, hukuk, siyaset gibi bütün toplumsal ilişki düzenlerinin, ideoloji aracılığı ile sömürüyü gizlemeye ya da normalleştirmeye hizmet ettiğini savunur. Sonuç olarak emek/sermaye arasındaki güç ilişkisini alenileştirir ve bu ilişkinin modern üretimde asıl değeri yaratan emek gücü lehine değişmesi gerektiğini öne sürer. Değişimin öncülüğünü yapacak işçi sınıfının politik savaşım vermesini savunur.)

rıcalıklı ve belirleyici alanlar olan emek, cinsellik/beden ve aileye spot ışıklarını tutar.

Kadınların karşılıksız ev emeğinin ortadan kalkması, kadınların ve erkeklerin ev ve bakım işlerini gerek ev içinde gerekse de kamusal yapılarda paylaşması, bütün kadınların ve erkeklerin hem bakım işlerine hem toplumsal üretime katılması, cinsiyete göre bölünmüş toplumsal üretimin ortadan kalkması ve dolayısıyla kadınlar için ücretli/ücretsiz emek döngüsünün kırılması, biyolojik annelik yüceltmesinin ötesine geçilmesi, doğurganlığın ve erkek cinselliğinin tanımlandığı cinselliğin ve heteroseksizmin aşılmasını bu dönüşümlerin başlıca alanları olarak görür.

Mücadelenin hem feminist hem anti kapitalist olmak zorunda olduğunun politik bilinciyle hareket eder. Bu mücadelenin dönüştürücü olması politik bir gelecek tasavvurunu da gerektirir. Toplumun kaynak dağılımında ve başka “büyük” kararlarında toplumsal bir özne olarak söz sahibi olabilmesi için, kadınların feminist politika içinde ve feminist politika dolayısıyla bugünden kendilerini bir toplumsal özne olarak kurmaları gerekir.

Feminizm, kadınların ezildiği, sömürüldüğü, dışlandığı, ayrımcılığa, baskı ve şiddete maruz kaldığı her alanda verilecek bir mücadeledir. Ama bu mücadeleyi verirken asıl hedefimizin bir egemenlik sistemi olarak **toplumsal cinsiyetin ortadan kalkması** olduğunu unutmadan. Bunun anlamı, her talebimizde bu hedefin dolaysız bir biçimde içerilmesi değil, içinde yaşadığımız toplumsal ilişkilerden kaynaklanan, ayağı o toprağa basan taleplerimizin bu temel hedefin önünü kesmemesidir.

Kadınlar patriyarka karşısında ortak bir ezilmişliği paylaşırlar. Ancak evli ya da bekâr, anne ya da çocuksuz, ev kadını ya da ev dışında çalışan kadın,... olmalarına göre ve sınıfları, milliyetleri, etnik grupları, yaşları, cinsel yönelimleri, ırkları ... temelinde farklı kadınlık halleri yaşarlar ve bölünmüşlerdir. Günlük yaşamları onların siyasal önceliklerini ve tercihlerini farklılaştırır. Bu farklı kadınlık

halleri arasında köprüler kurmak, ihtiyaçları politik düzlemde ortak çıkarlar üzerine inşa etmek gerekir.

İktidarın neoliberal politikaları, sosyal güvenlik uygulamaları ve desteklerini tamamen kaldırarak tüm bakım yükünü -karşılıksız, ücretsiz- olarak kadınların sırtına yüklemeye yöneliktir. Üstelik bu yolla kadının istihdamdan uzaklaştırılması ve erkeğe bağımlı hale getirilmesi ile bir taşla pek çok kuşu vurma derindedir. Bu nedenle **sosyal güvenlik ve güvencelerimiz konusunda** oluşturacağımız talepler karşılıksız ev emeğini de gözeten şekilde formüle edilerek bir politik hat oluşturulmalıdır. Çalışma yaşamındaki taleplerin hem toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayıcı, hem kadının evdeki bakım emeğini hem de iş yaşamındaki eşitsizlikleri kapsayan sosyalist feminist bir kapsayıcılıkta olması gerekir. Kadın dayanışmasının doğal sonucu olarak, ortak çıkarlar doğrultusunda birlikte güç oluşturarak yapılan mücadele **dönüştürücü ve politik bir mücadeledir.**³

Ne sadece anti kapitalist ne de sadece feminist bir mücadele tek başına yeterli değildir. Hem kapitalist sınıflı toplumun sömürü ve eşitsizliğine hem de kadınların bu yapı içindeki kadınlık nedeni ile itildiği ikincil konumla mücadele yürütmemiz gerekir.⁴

3 Kadınların karşılıksız emeğinin sosyal güvencelerle tazmin edilmesi ile eşzamanlı olarak, kadınların istihdama katılmalarını kolaylaştıracak biçimde, “ailenin” bakım yükünü azaltacak, ucuz/bedava kreş, çocuk bakım merkezi ve bakım hizmeti satın almak için ödenek talep etmemiz gerekir. Yine eşzamanlı olarak, erkekleri ev ve bakım işlerine çekecek talepler geliştirmek zorundayız: Erkekler için doğum izni ve yakınları hasta olduğunda ücretli izin, işgününün hem kadınlar hem erkekler için kısaltılması bu türden taleplerdir. Bu üç ayaktan biri eksik kaldığında, cinsiyetin toplumsal bir anlam taşımadığı toplum hedefimizin önünü tıkamış oluruz: Sadece kadınların istihdama katılımını kolaylaştıracak biçimde kreş, bakım hizmeti satın alacak ödenek vb. talep ettiğimizde, tam zamanlı ev kadınlarının karşılıksız emek harcamasında bir sorun yokmuşçasına, yine görünmezleştirmiş oluruz bu emeği. Sadece ev kadınlarının karşılıksız emeği için tazminat talep ettiğimizde bu emeği kalıcılaştırmış oluruz. Kendimizi sadece erkekleri ev ve bakım işlerine çekmeye yönelik politikalarla sınırladığımızda ise, kadınların bugün içinde buldukları duruma duyarsız kalmış oluruz.

4 Patriyarkal kapitalizmde yeniden-üretim alanı ve yeniden-üretim ilişkileri kadınların karşılıksız emeği üzerinden örgütlendiği için; ve bu, emeklerine erkekler tarafından el konmasının ötesinde, kadınların her alanda erkekler karşısında güçsüzleşmesi, kapitalizmin cinsiyetçi temeller üzerinde örgütlenmesi anlamına geldiğini biliyoruz.)

Feminist emek politikaları kapitalizmle bağlantılı olarak geliştirilmek zorundadır. Buna karşılık erkek şiddetine karşı ve beden-cinsellikle ilgili feminist politikalar geliştirilirken patriyarkanın kapitalizmle bağlantısından ziyade onun kapitalizm öncesinden gelen sürekliliğinin açığa çıkarılması önemlidir. Çünkü kadınların bedeni, cinselliği, emeği üzerindeki tahakküm kapitalizmle başlamaz. Bu tahakkümün kapitalizmle birlikte aldığı biçimleri doğru tahlil etmek için de bu çok önemlidir. Sadece kapitalizmle sınırlı bir tahayyül, kadın özgürleşmesini de kapitalizmin ortadan kalktığı bir devrim sonrasına erteleme riski taşır ve patriyarkanın ve onun yarattığı ilişki biçimlerinin yok edilmesini de güvence altına almaz.

DSD Kadın Meclisi, buradan hareketle tahayyül ettiği geleceği **bugün, şimdi ve burada** kurmak için içinde bulunduğu örgütlerde toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığını arttırmak, eşitlik ve özgürlüğü deneyimlediğimiz örgütsel yapılar inşa etmek için de mücadele eder.

Laiklik ve Kadın Hakları

AKP, iktidara geldiği ilk günden itibaren kadın haklarını ve kadınların mücadele ile kazandığı yasal güvenceleri hedef alarak eşitliği sağlamaya yönelik politikalara saldırı halindedir. Ama son dönemde özellikle de İstanbul Sözleşmesi'nden bir gecede hukuksuz olarak çekildiğinden beri saldırının ivmesi artmıştır ve toplumsal cinsiyet eşitliği karşıtlığı belirginleşmiştir.

AKP'nin gerici, siyasi İslamcı rejimi de her alanda güçlendirilmiş, şiddetlendirilmiş bir erkeklik performansı, güç gösterisi ya da gövde gösterisi olarak kendini dışa vurmaktadır. Toplumsal cinsiyet ve cinsellik alanına yönelik saldırılar ise bu gövde gösterisinin en önemli ayağını oluşturur. Diyanet “aileyi dağıtıyor”, “geleneklerimize, milli değerlerimize aykırı” diyerek toplumsal cinsiyet eşitliği kavramına ve talebine (Vatikan'la aynı argümanlarla) kadınları ve LGBTİ+ları hedef alarak saldırıyor. Coğrafya değişiyor, dinler farklılaşıyor ama kadınlara ve LGBTİ+lara yönelik düşmanlık değişmiyor; kendine özgü tahakküm biçimleri geliştirse de her yerde ortak özellikler sergiliyor.

“Aile dostu politikalar”, “iş ve yaşam uyumlaştırması” ve “fitrat” söylemi sadece kadınları ehlileştirmenin ve haddini bildirmenin bir yöntemi değil, kadının ev içi ücretsiz bakım emeğine el koymanın ve sosyal devlet görevlerini kadınların üstüne yıkmanın da aracı haline getiriliyor.

Şu an içinde bulunduğumuz ekonomik kriz ortamında neoliberal politikaların daha sert uygulanabilmesi, kadınların bakım rollerini itirazsız yerine getirmelerine ve onların gasp edilen karşı-

lıksız emeklerine bağlıdır. Krizin faturasını kadınlara yüklemek için de her türlü aracı kullanmakta tereddüt etmeyen iktidar, kadınlara haddini bildirmek için daha yoğun siyasi bir saldırıya geçmiş durumdadır.

Laiklik ve özgürlük alanının genişlemesi kadınlar için çok önemlidir. Laiklik konusundaki her saldırıdan kadınlar zarar görür ve bu evrensel bir sorundur. Kadınlar ve çocuklar yine siyasal İslamcı iktidarın hedefinde. Gerici ittifak sürekli laikliği hedef alan uygulamaları önüne koyarak her gün yeni bir hamle yapıyor.

Dinci gericiliğin dindar toplum yaratma doğrultusunda toplumsal cinsiyet ilişkilerini yeniden düzenlemeye yönelik karanlık bir gündemi var. Bu gündemin merkezinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin anayasal ve yasal dayanaklarını tahrip etmek; ‘dindar nesil yetiştirme’ doğrultusunda laik eğitimi dönüştürmek, cinsiyete dayalı ayrışmayı (beden, kimlik ve mekân düzeyinde) tüm toplumsal hayata yaygınlaştırmak var.

DSD, dinci gericiliğe karşı toplumsal cinsiyet eşitliğinin yasal ve anayasal dayanaklarını savunmaktadır. Bu çerçevede **İstanbul Sözleşmesi**’nin ve **Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi**’nin (CEDAW) eksiksiz biçimde uygulanmasını; **laik eğitimin** yeniden yapılandırılmasını talep etmektedir.

DSD, dinci gericiliğin;

- kadınları kendi hayatları ve kaderleri üzerinde söz ve karar sahibi olmaktan alıkoymaya, eşitsizlikleri doğallaştırıp itirazsız kabul ettirmeye dönük toplumsal cinsiyet eşitliği karşıtı hamlelerinin;
- eşitlik ve laiklik ilkesinin geriletilmesine yönelik her türlü adımın;
- eğitim ve kamusal hayatta kadınların kazanımlarını geriletmeye yönelik uygulamaların **karşısındadır**.

Kamusallık ve Kadın Mücadelesi

AKP'nin neoliberal ve siyasal İslamcı temelde toplumun sosyo-ekonomik, kültürel dönüşümünü hedefleyen politikalarında en çok saldırdığı ve aşındırdığı iki kavram **kamusallık ve laiklik**dir. Bu iki kavramın yan yana anılması ve saldırıya uğraması tesadüf değildir; çünkü kamusal alanın, kamusallığın, halk egemenliği düşüncesinin, yönetenin/iktidarın yasalarla bağlı olmasını ve denetlenmesini sağlayan en geniş anlamda kamu hukukunun da kurucu ilkesidir laiklik.

Kamusallık kavramı Antik Yunan'dan bugüne dek en önemli felsefi, politik düşünsel uğraşların konusu olmuştur. 1960'larda gelişen ve 1970'lerde eleştirel bir yaklaşımla ele alınan tartışmaların İngilizce'ye çevrilmesiyle birlikte tartışma özellikle 1980'lerin sonu ve 1990'larda yeniden alevlenmiştir. Tartışmanın yeniden alevlenmesi de tesadüf değildir. 1970'lerde yaşanan sermaye birikim krizinin sorumlusu olarak refah devleti uygulamaları gösterilmiş, devletin piyasa ile temas ettiği her yerden elini çekmesi gerektiği belirtilmiş ve kapitalizmden başka bir alternatifin olmadığı propagandanın temeli yapılmıştır.

Serbestleştirme, piyasalaştırma/özelleştirme ve kuralsızlaştırma üzerine kurulu neoliberal politikaların en çok saldırdığı ve aşındırdığı alanlar da kamu mülkiyeti, kamusal üretim, kamu işletmeciliği, kamusal hizmetler, kamusal alanlar, idari yapı, kamu personel rejimi ve bir bütün olarak emek rejimi olmuştur. Ülkemizde bu politikaların uygulanması önündeki engellerin yok edilmesi, örgütlü

mücadelenin ezilmesi için 1980 darbesi gerekmiştir. AKP iktidarı da darbenin amaçlarıyla süreklilik taşıyan politikalarla ülke tarihinin özelleştirme rekorlarını kırmış, kamusal alanlar bir bir yok edilmiş, emek rejimi değişmiş, ülkemiz emeğin hakları bakımından en kötü 10 ülke arasında yer almıştır ve sermaye için “dikensiz gül bahçesi” yaratma projesi halen sürdürülmek istenmektedir.

Tüm bu saldırıların merkezinde yer alan **kamu kavramı** konusunda da bir kafa karışıklığı mevcuttur. Kamusalılık savunusuna “devlet zaten otoriter, yetkilerini mi arttıracacağız?” diyerek ya da “kapitalizmi restore etmeye mi çalışıyorsunuz?” söylemiyle itirazlar gelmektedir. Burada söz konusu olan, kamu kavramını kamu otoritesi olan devletin kurumsal yapısına indirgeme ya da sivil toplumla özdeşleştirme yanlısıdır. Nitekim neoliberal ideoloji, stratejisini sosyal sorunun sivil toplum sorunu olduğu, kamu otoritesini sosyal sorunu çözmekle yükümlü kılmanın devletin bireyler üzerinde baskıcı mekanizmalar kurmasına yol açtığı tezi üzerine kurmuştur. Düşülen bu yanlısın temelinde burjuva düşüncesinin **devlet-toplum, ekonomi-siyaset, kamu-özel alan** ikiliklerine dayanan kamusal alan söylemi içerisinden düşünmenin yanı sıra bununla bağlantılı olarak sivil toplum genişlerse, yani devlet “küçülürse” demokrasi gelişir şeklindeki devleti burjuvazinin toplumsal ilişkisi olarak kavramayan, sınıfsal niteliğini göz ardı eden yaklaşım bulunur. Burada bahsi geçen sivil toplum ise piyasa kurallarına göre işleyen, rekabetçi, girişimci bireyler arası iş birliği ağı ya da serbest piyasa ekonomisi alanıdır.

Biz kamusalılık derken bunların hiçbirini kastetmiyoruz, savunmuyoruz. Marksistler ve feministler bu ikiliklerin eleştirisini güçlü bir şekilde yapmıştır. **Kamusalılık savunusu, bizi mücadelesini verdiğimiz sosyalist topluma götürecektür nüveleri içinde taşır;** insanların bir araya geldiği, görüşlerini ve deneyimlerini paylaştığı, sosyalleşme ve kolektif tartışma süreçlerinin mekânı (sanal/gerçek) anlamı vardır. Müzakerenin, eleştirel düşünceliğin imkanıdır, bir insan ilişkisi biçimidir, eşitliğin, farklılıklarımızla bir arada olmanın, tanınmanın, ortak tecrübe ve dayanışmanın alanıdır.

Toplumun ortak yararının gerçekleşmesi anlamında **kamusal hizmetleri** işaret eder. Kuşkusuz bu hizmetleri gerçekleştirecek kurumlar anlamında devleti de içerir fakat ona indirgenemez. Siyasi iktidarın meşruiyet kaynağı ve kararlara katılım anlamında en geniş çokluğu içinde barındırır, yani **özneleşmeyi sağlayan ilişkisellik biçimlerini**, yurttaşlık boyutunu taşır. Kapitalizmin alameti farikalarından biri olan özel mülkiyet düşüncesine karşı **ortak mülkiyet** savunusudur. Üretim alanları da dahil olmak üzere yaşamın her alanına dönük örgütlü bir ortak görüştür; **başka bir yaşam tahayyülü ve pratiğidir**. Tüm bu içeriğiyle kapitalizmin restorasyonu değil, onun yok etmeye, çerçevelemeye ya da denetlemeye çalıştığı öznellik biçimlerini ve yaşam pratiklerini var edecek zemindir. Devletin sınıfsal niteliğine çok önemli bir müdahaledir.

Kamusal alan yüzyıllardır erkek egemen bir şekilde yapılanmıştır. Kadınlar kamusal alanın imlediği tüm bu anlamları içinde özne olmaktan dışlanmış, karar alma süreçlerine dahil edilmemiş, kamusal alana katılmaya uygun yetilerden yoksun ilan edilmiştir. En başından patriyarkal bir zemin üzerine yükselen kapitalizmde de kamusal alanın eril yapısı sürmüştür. Burjuva düşüncesinin kamusal-özel alan ikiliği, iki ayrı kurallar setine, iktidar biçimine ve iktidar odağına işaret eder. Aileyi, evi, mahrem hayatı yapısı gereği özel alan olarak işaretler. Özel alan, fedakarlığın, vericiliğin, duyguların, kabullenilmiş eşitsizliğin, informal ilişkilerin alanıdır; otorite ise babadır. Kamusal alan ise adaletin, rasyonalitenin, sorumluluk ve hesap vermenin, “eşitliğin”, formel ilişkilerin alanıdır. Bu ikilik kadınların eşit özne, yurttaş olmasının olanaksızlığının da inşasıdır; kadınları cinsiyete dayalı iş bölümüne hapsetme ve yeniden üretim işlevleriyle sınırlandırmanın da yoludur.

Feministler **kişisel alanın, özel alanın politik olduğunu** ileri sürerken kişisel olarak tek tek yaşadıkları ezilmenin politik bir anlamı olduğunu söyler ve iktidarın farklı türleri ve farklı odakları olduğunu, sömürünün sadece ücretli çalışma alanıyla sınırlı kalmadığını gösterir. Neyin kamusal alana dahil olduğuna ilişkin bu eleştirel bakış ve kamusal mücadele kadınların özneleşmesi, karar süreçlerine

katılımı, kendi bedenleri, cinsellikleri ve emekleri üzerindeki eril denetimin sonlandırılması, **kamusal alanın feminist yeniden inşası** için önemlidir.

Kamusal alanın neyi içerdiği, nasıl kurulduğu kamu kaynaklarının nasıl kullanılacağını da belirler. Örneğin bugün kadınları özel alana ve cinsiyetçi iş bölümüne hapsedmeye, kamusal alandan dışlamaya dayanan siyasal İslamcı ideoloji, kamu kaynaklarını sermayenin yanı sıra bu ideolojiyi toplumun tüm kılcal damarlarına kadar yaymaya çalışan Diyanet gibi aygıtlara ayırmaktadır. Bir ülkede kaynakların nasıl toplandığı ve nasıl dağıtıldığına ilişkin iktidarın ve devletin sınıfsal niteliğinin de göstergesi olan bütçeler aynı zamanda erkek egemen zihniyetin de taşıyıcısıdır. Kamu kaynaklarının kullanılmasındaki tercihler, cinsiyete dayalı iş bölümü ve eşitsizliklerin sürekli yeniden üretilmesinde önemli bir etkidir. Kaldı ki neoliberalizmin uygulayıcısı olan AKP iktidarı da sivil topluma yüklenen sosyal sorumluluğu kadınların görünmezleştirilen, karşılıksız bırakılan, değersizleştirilen emeği ile birlikte tarikat ve cemaat ağları üzerinden, sosyal yardımlarla çözer. Yoksullaştırılan emekçi kitlelerin tabiiyetini ve kadınların ikincil konumunu bu sayede garanti altına almaya çalışır.

Kamusal hizmetleri ve kamu yararını savunmak cinsiyetçi iş bölümüne, kamu kaynaklarının eşitsiz dağılımına, özelleştirmelere karşı çıkmak demektir. Kamusal hizmetlerin piyasalaştırılması, çok fahiş fiyatlarla sunulması eğitim, sağlık gibi temel hakların imtiyaza dönüşmesine yol açmasının yanı sıra birçok kadın açısından bakım hizmetine erişimi imkânsız hale getirmiştir. Bugün, hane içinde ve yeniden üretim rollerine hapsedilmeye çalışılan kadınlar, bu yük nedeniyle ya istihdama hiç katılamamakta ya da istihdamdan çekilmek durumunda kalmaktadır. TÜİK verileri **yaklaşık 13 milyon kadının** çocuk bakımı nedeniyle istihdama hiç katılmadığını veya istihdamdan çekilmek zorunda kaldığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle istihdama katılamayan ve çekilmek zorunda kalan **erkek sayısı sıfırdır**. Engelli, hasta, yaşlı bakımı açısından da benzer bir durum söz konusudur. Bu alanda kamusal hizmetin yokluğu ve bu

hizmetlerin metalaştırılması kadınların hane içine ve belirli cinsiyet rollerine hapsedilmesi durumunu yeniden üretir, ekonomik olarak bağımsız olma olanaklarını ortadan kaldırır. Tüm kadınlar açısından hane içinde tüm güne yayılan bitimsiz bir mesai, çifte sömürü anlamına gelir.

Kamusallığın feminist yeniden inşası, toplumun tamamını eşit ve özgür yaşam tahayyülüne ulaştıracak en önemli mücadele alanlarından biridir.

Eş Başkanlığa İlişkin Görüşlerimiz

Kadınlar siyasal partilerde, demokratik kitle örgütlerinde, sendikalarda üyeler olarak yer alıp ciddi bir emek sarf etse de kadınların varlığı ve emeği karar mekanizmalarına yansımamakta, temsil düzeyine gelindiğinde silikleştirilmektedir. Bu duruma akademiden sağlık alanına, kamu kurumlarından özel şirketlere dek geniş bir yelpazeden örnekler vermek mümkündür. Bu durumun tarihsel ve toplumsal nedenleri açıktır ve kadına yüklenen toplumsal cinsiyet rolleriyle doğrudan ilgilidir.

Bununla birlikte kadınların kararlı mücadelesi, kadınların karar mekanizmalarına eşit katılımı ve eşit temsiliyet konularında önemli kazanımlar elde etmelerini sağlamıştır. Kadın komisyonlarının ve ardından kadın sekreterliklerinin oluşmasıyla, kota gibi uygulamalarla, kadın meclisinin kurulmasıyla kadınlar kamu emekçileri hareketi içinde eşitlik mücadelesinde önemli kazanımlar elde etmiş, kadının varlığı, emeği görünür hale gelmiştir.

Eş başkanlık da toplumsal cinsiyet eşitliği yöntemlerinden sadece biri olarak, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde bazı siyasal partilerde uygulanmış ve ülkemizde de asıl olarak Kürt Siyasal Hareketi'yle özdeşleşmiş bir siyasal pratik olmuştur.

Bu siyasal pratiğin sendikalara tahvil edilmesi, sendikal alana bir siyasal hareketin kendi rengini verme adımı ise maalesef KESK'in tarihsel işleyişine ve mutabakat kültürüne de aykırı bir şekilde gerçekleşmiştir. KESK'e bağlı sendikaların kadın üyeleri arasında bir

kolektif tartışma ve kolektif iradenin oluşması yerine siyaset indirgemeci ve dayatmacı bir yaklaşımla, delege çoğunluğunun gücüyle getirilmiştir, kadınların kolektif tartışması sonucunda üzerinde ortaklaşılan bir ihtiyaç ve yöntem olarak getirilmemiştir.

Uygulandığı iş kolunda ve konfederasyonda pratikte de toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada etkisinin çok sınırlı olduğu görülmüştür. Eş başkanların aynı sendikal anlayıştan olması durumunda erkek daha görünür olmuş, yapı içi ilişki ve pratikler maalesef kadını silikleştirmiş, gerek görünür olmasını gerek farklı düşüncelerini dile getirmesini zorlaştırmıştır. Eş başkanların farklı sendikal anlayışlardan olması durumunda ise sendikal anlayışlar arası siyasal rekabet, görüş farklılıkları eş başkanlığı da bir yarış alanına çevirmiştir. Kadının hâkim anlayıştan olmadığı durumda değersizleştirme, görünmez kılma çabası daha yoğun bir şekilde yaşanmıştır.

Erkek egemen zihniyetin ve yarattığı iktidar ilişkilerinin salt eş başkanlıkla çözülmesi beklenemez. Eril iktidar ilişkilerinin en somut cisimleşmesi olan başkanlık kültürünü yeniden üretecek her tür pratiğin sorgulanması gereklidir. Maalesef (cinsiyet fark etmeksizin) bu iktidar ilişkilerinin ne kadar içselleştirildiğini gösteren örnekler mevcuttur. Zira konfederasyon bünyesindeki sendikalarda, üyelerde başkanlığı paylaşan erkeğe “başkan”, kadına ise “eş başkan” ya da isimle hitap etme şeklindeki pratikler de hem bu mekanizmanın eşitlik sağlamada tek başına yeterli olmadığının göstergesidir, hem de farklı sendikal anlayışlardan olma durumunda ikincil konuma işaret etmenin yoluna dönüşmüştür. Konfederasyonun iç işleyişinde de son karar mercii hâkim anlayıştan olan erkek başkan olarak görülmüştür. Bugün temsil siyasetine ve başkanlık kültürüne karşı başka bir (**eşit, hiyerarşi yaratmayan, herkesin özne olduğu, kolektif karar süreçlerinin işletildiği**) iktidarın mümkün olduğunu savunmak, bunu var etmek de hepimizin sorumluluğudur.

Bununla birlikte son dönemlerde kadın sekreterliklerinin kadınların siyasete ve sendikal karar alma süreçlerine katılımında kısıtlayıcı bir çerçeveye dönüşmesi, kadın alanı dışındaki her şeyin “erkek”

işi olarak görülmesi ve kadınların kadın alanı dışındaki sözlerinin ve pratiklerinin değersizleştirilmesi yaygın bir pratik olmaya başlamıştır. Bunun gibi eş başkanlık da şekil şartlarını yerine getirmenin ötesine pek geçememiştir. Üstelik konfederasyonun bir siyasi partiyle özdeşleştirilmesi ve onun siyasi programının yansımaları ile hareket eder görünmesi de söz konusudur. Bu durum, eş başkanlığın getirilme yöntemiyle de yakından ilgilidir kuşkusuz.

Emek örgütlerinde kadınların tüm karar süreçlerine **eşit katılımı ve eşit temsiliyeti** çok önemlidir. Kadınların eşit özneler olduğu sendikal-örgütsel hayatın inşa edilmesi, toplumun dönüşümü için de önemlidir. Bu eşitliğin sağlanması için;

- kadınlara yüklenen geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine karşı mücadele etmek,
- kadınların sırtına yüklenen bakım yükünü kamusal hizmet üreterek kadının sırtından almak, kamusalılığı savunmak,
- hane içindeki tüm işlerin eşit paylaşımını sağlamak, bunun için farkındalık yaratmak üzere eğitimler düzenlemek,
- tüm kurulları eşit temsiliyet ilkesiyle oluşturmak, bu konuda tüm bağlı iş kollarının ve KESK'in tüzüğünü ortaklaştırarak farklı uygulamaları ortadan kaldırmak,
- seçilen tüm kurullardaki üyelere göreve başlamadan önce toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi vermek,
- kadınların sadece kadın sekreterliği ya da icracı olmayan sekreterliklerde görevlendirilmesi yerine başkanlık, genel sekreterlik de dahil olmak üzere eşit temsiliyetini sağlayacak şekilde görev dağılımı yapmak, konfederasyon genelinde kadın başkan sayısını arttırmak,
- henüz kadın meclisinin olmadığı iş kollarında kadın meclislerinin oluşumu için adım atmak,
- sendika binalarını ve mekanları toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle yapılandırmak,
- KESK ve bağlı iş kollarının bütçesinin oluşturulmasında ve kullanılmasında toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçe-

- leme anlayışını yerleştirmek,
- konfederasyonun (tüm iş kollarıyla uyumlu olacak şekilde) toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik her tür şiddete karşı tutum belgesi oluşturması,
 - disiplin yönetmeliklerinin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle gözden geçirilmesi, yenilenmesi ve ortaklaştırılması,
 - farklı cinsel yönelime sahip olanların karşı karşıya kaldığı her tür ayrımcılığa karşı aktif mücadele edilmesi, farklı cinsel yönelimi olan üyelerimizin sendikamızın iç işleyişinde kendilerini rahatlıkla ifade edecekleri, özne olacakları komisyon/kurullar oluşturulması;
 - kadın kurultayı düzenlenmesi gibi uygulamalar, sendikal kültürümüzden erkek egemen zihniyeti söküp atacak, geleceğimizde yer alan mutabakat kültürünü yeniden tesis edecek, toplumsal cinsiyet eşitliğini esas alan bir sendikal kültür oluşturacak temel pratikler olacaktır.

Devrimci Sendikal Dayanışma, **sosyalist feminist** bir bakış açısıyla, kadınların ve LGBTİ+ların her alanda eşit özneler olduğu, kadın bedenine, emeğine, yaşamına yönelik baskı ve tahakkümün ortadan kalktığı, sömürünün, ırkçılığın, emperyalizmin, militarizmin son bulduğu eşit ve özgür bir yaşamı kurmak için mücadele eder.

KESK Kadın Meclisi

Devrimci Sendikal Dayanışma, tüm emekçilerin eşit özneler olduğu, kolektif iradenin açığa çıkacağı yapılar olarak meclisleri benimser. Kadın meclisi de bu anlayışa ve sosyalist feminist mücadelenin gereklerine uygun olarak yine mücadele ile oluşturulmuştur. **KESK Kadın Meclisi'nin varlığı tartışma konusu değildir**, hele ki içinden geçtiğimiz süreçte ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en gerici ittifakının politikasını aslen kadın bedeni, cinselliği ve emeği üzerindeki tahakküm üzerine inşa ettiği, haklarımıza saldırdığı, anayasa değişikliğiyle yaşamlarımızı daha koyu bir karanlığa mahkum etmek istediği böylesi bir dönemde. Tüm toplumsal ilişkilerin dinselleştirilmesi, toplumsal yaşamın şeriata göre düzenlenmek istenmesi, öncelikle kadınlar üzerinden hayata geçirilmek istenmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı tüm resmi belgelerden çıkarılmış, müfredattan kaldırılmıştır. AKP iktidarı, özellikle Diyanet eliyle ve eğitimden sağlığa, hane içinden çalışma yaşamına kadar her alanda cinsiyet eşitsizliklerini derinleştirecek adımlar atmaktadır. Kadınların yaşadığı sömürü ve şiddet de kuşkusuz ülkemizde AKP ile başlamamıştır; ancak laiklik ilkesinin yok edilmesi, kadın-erkek arasındaki eşitsizliklerin ve cinsiyetçi iş bölümünün doğallaştırılması, tanrının buyruğu haline getirilmesi ve dolayısıyla karşı çıkılmaz olması anlamına gelecektir.

Böyle bir dönemde toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının tartışılması, oluşturulması, kadınların kendi yaşamlarını, bedenlerini, cinselliğini, emeğini ve haklarını ilgilendiren konularda bizzat söz sahibi olması, kendi kararlarını alması, kadın olarak bağımsız varoluşunu ortaya koyması açısından Kadın Meclisi'nin varlığı gerekli ve önemlidir. KESK Kadın Meclisi, görev ve işleyişi ba-

kımından, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın alanına ilişkin olarak tüzük hükümleri çerçevesinde **karar organı** olmalıdır. KESK Kadın Meclisi tarafından tüzük hükümleri çerçevesinde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın alanına ilişkin alınan kararların uygulanmasından Kadın Sekreterliği uhdesinde bir bütün olarak yürütme kurulları sorumludur.

Bununla birlikte mevcut haliyle KESK Kadın Meclisi'nin işleyişinde ve yapısında önemli sorunlar mevcuttur. KESK içerisinde yer alan tüm sendikal anlayışları kapsamamaktadır. İş yerlerinde, şubelerde ve iş kollarındaki tüm kadınların karar süreçlerine katıldığı, tabandan, eşit ve kolektif bir anlayışla işlememektedir. Daha ziyade sendikal anlayışların temsil edildiği, sendikal anlayışların farklı ideolojik yaklaşımlarının rekabetinin izlerini taşıyan, feminist mücadelenin en önemli ilkelerinden olan feminist yordamdan gittikçe uzaklaşan bir işleyiş hâkim olmaya başlamıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinin doğrudan konusu olmayan kararların, kadın meclisi dolayısıyla örgüte kabul ettirilmek/dayatılmak istendiği pratikler yaşanmıştır. İşleyişteki sorunlar nedeniyle katılım her düzeyde azalmış, kadınların kolektif aklını temsil etme kapasitesine sahip olmayan bir düzeye gerilemiştir.

Bugün Kadın Meclisi'nin varlığı ve toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın alanında karar organı olması tartışmasıdır; ancak işleyişteki sorunların giderilmesi, meclisin iş yerlerinin, şubelerinin, iş kollarının iradesini açığa çıkaracak kapsamda yeniden yapılandırılması, tüm kadınların katılımına açık olması, kararların iş yerlerinden yukarı doğru gelişen tartışma süreçleriyle kolektif bir şekilde alınması, kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinin siyasal rekabete üstün tutulması gerekmektedir. KESK Kadın Meclisi'nin tabandan yukarıya tüm kadınların katılımını sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması, bunun için kolektif bir tartışma yürütülmesi gereklidir.

Bir emek örgütünde toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesi veren ve tüzüğünde sınıf ve kitle sendikacılığı anlayışını benimsemiş olan

KESK'in bir meclisi olarak kadın meclisi, emek-sermaye çelişkisiyle toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ilişkisini kurmak, sınıfsal bakış açısını benimsemek, mücadele amaç ve ufkuna sınıfsız, sömürsüz, sınırsız, savaşırsız bir dünya tahayyülünü koymak durumundadır. Devlet memurluğu anlayışını reddederek bu kurumlarda çalışanların da emekçi olduğundan hareketle kamusal anlayışına önemli bir müdahalede bulunan kamu emekçileri hareketinin **sınıf mücadelesi perspektifini toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesiyle bütünleştirmek** en önemli görevimizdir. Irk, etnik köken, cinsel yönelim gibi farklı kimliklerin hiyerarşik bir şekilde nasıl inşa edildiğini teşhir edecek, kimlik ve kültürel tanınma taleplerini dikkate alacak, farklılıklarımızla bir arada eşit bir şekilde yaşayacak toplumsal ilişkileri kuracak irade ancak böyle bir perspektiften hareketle açığa çıkarılabilir.

Gerek DSD'nin gerek KESK'in tarihinde kadınların eşitlik ve özgürlük mücadelesini bu aşamaya getiren kadınlara bir borçtur bu aynı zamanda.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

8 Mart Kadınların Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü (Neden Dünya Kadınlar Günü Diyoruz?)

Sosyalist feministler kadınların yaşadığı sömürü ve tahakkümü açıklarken patriyarkayı dikkate alırlar; sömürü ve tahakküm tarihini kapitalizmle başlatmazlar; kapitalizm analizinde kapitalizmin en baştan beri nasıl kadın-erkek arasındaki eşitsizlikler üzerine kurulduğunu ele alırlar ve sınıfsal analizi, Marksist yöntemi benimserler. Bu bakış açısı, kapitalist iş ve emek tanımının dar kalıplarının dışında düşünmeyi, emek kavramının kapsamını genişletmeyi, ücretli ve kayıtlı emek dışında “değersizleştirilen” alanlarda kapitalizmin sömürü mekanizmalarını açığa çıkarmayı sağlar.

Emek gücünün “özgürce” satılması, sermaye birikiminin de koşuludur. Emek gücü ise kadınların doğurganlığı sayesinde, “aile”/ hane içinde kadınlar tarafından üretilir. Çocuk doğurmak, çocuğu büyütme, eğitimiyle ilgilenme, sermaye açısından onu iş gücü piyasasına hazırlamakla da doğrudan ilgilidir. Çocukların yanı sıra hane içinde halihazırda emek piyasasında olanların beslenmesi, bakımı, temizliği, ütüsü gibi birçok ihtiyacı cinsiyetçi iş bölümünde kadınlara özgülendiğinden kadınlar her gün gündelik pratikleriyle iş gücünün her gün ertesi gün “sağlıklı ve güçlü” bir şekilde işe gitmesinin koşullarını yaratır; yani sermaye için en önemli “meta” olan iş gücünü her gün yeniden üretir.

Oxfam'ın Bakım Zamanı Raporu'na (2020) göre kadınlar dünyada ücretlendirilmeyen bakım emeğinin dörtte üçünü üstlenmektedir, ücretlendirilen bakım emeğinin de üçte ikisini oluştururlar. **15 yaş ve üstü kadınların ücretlendirilmeyen bakım emeğinin parasal değeri yılda en az 10,8 trilyon dolardır** ve bu rakam küresel teknoloji endüstrisinin üç katından daha fazladır. Emek biçimleri arasında yaratılan hiyerarşinin ve tanınan tek emek biçiminin ücretli kayıtlı çalışma olmasının hizmet ettiği değersizleştirme sayesinde sermaye devasa bir maliyetten kaçınıp bunu tamamen kadınların sırtına, ücretsiz bir şekilde yüklemektedir. Devletlerin emek rejimi de buna hizmet eder.

Kayıtlı ve ücretli çalışma dışında kalan her tür emeğin değersizleştirilmesine karşı feministler emek biçimleri arasındaki bu değer hiyerarşisine karşı çıkmış, **emek kavramının içeriğini genişletecek müdahalelerde bulunmuştur.**

Kadınlar sadece biyolojik olarak yaşamı yeniden üretmekle kalmaz, emek gücünü, toplumu, bir bütün olarak yaşamı yeniden üretir. Kapitalist toplumun ve onun iş ilişkilerinin “emekçi” kavramından dışladığı “ev kadınları”nın harcadığı emek de güvencesiz, kayıtsız çalıştırılan kadınların harcadığı emek de değer yaratır; bu emeğin değersiz kılınması ve karşılıksız olması, bir sömürü mekanizmasıdır ve yeniden üretim yoluyla emeğine el koyan patriarkal kapitalizme karşı kadınların uluslararası birlik, mücadele ve dayanışmasını gerektirir.

Sosyalist feminizmi benimseyen ve patriyarkayla birlikte sınıf bakış açısını analizinin temeline yerleştiren DSD'li kadınlar olarak bizler, emeği sadece ücretli-kayıtlı çalışmaya indirgeyen bakış açısına karşı emeğin değersizleştirilen, görünmez kılınan biçimlerini görünür kılmak, ona değerini teslim etmek için de mücadele veriyoruz. Emek kavramına yönelik bu geniş bakış açısı nedeniyle, kendini burjuva siyasetten ayırmak isterken emeğin sadece belirli bir biçiminin değerli görülmesini imleyen kullanımları doğru bulmuyoruz. Bu nedenle “dünya **emekçi kadınlar günü**” ifadesini **kullanmıyor,**

8 Mart'ın tam adı olan Kadınların Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü'nü benimsiyoruz.

Tüm kadınlar yaşamın her alanında farklı kadınlık biçimleri ve ait olduğu sınıf içinde sömürü, ayrımcılık yaşamakta, emek vermekte ve mücadele sürdürmekte olduğu için kısaltma yapmak gerektiğinde **8 Mart'ı “Dünya Kadınlar Günü” olarak benimsiyoruz.**⁵ DSD bütünlüğünde bu kullanımın içselleşmesi ve tüm DSD'lilerin **bu kullanıma dikkat etmesi** Devrimci Sendikal Dayanışma'nın politik bütünlük ve tutarlılığı açısından **önemlidir.**

Bu bakış açısı, kadınların hane içindeki ücretsiz emek süreci ile ücretli iş kıskacında yaşadığı sorunlara birbiri ile bütünlüklü bakabilme, kadınların ezilmesini, sınıf ve cinsiyetin yanı sıra ırk / etnik köken veya cinsel yönelim gibi kimliğin diğer yönlerini bütünleştiren bir bakış açısından anlama olanağı sunarak kimlikçi politikalara savrulmamayı da sağlamaktadır.

5 Kadınların harcadığı ev emeğinin karşılıksız emek olması, bu emeğe kocaları ve/ya da yakınları olan erkekler tarafından el konduğu anlamına geliyor. Bu el koyma bütün sınıflar için geçerli: Bütün sınıflarda erkekler tüketimleri için kadınlardan daha çok para harcıyor ve daha çok boş zamana sahip. Bunun da ötesinde, kadınların bu emeği sayesinde, daha iyi işlerde çalışıyor, politikaya, kültüre daha çok katılıyor, (sınıfına bağlı olarak) sermaye biriktiriyor. Kısacası, karşılıksız ev emeği harcıyor olmak, kadınların toplumsal/kamusal yaşamda basitçe erkeklerin gerisinde kalmaları anlamına gelmiyor. Bu el koyma, erkekleri kadınlar karşısında güçlendirirken, kadınları güçsüzleştiriyor.

Kadın Grevi⁶

Kayıtlı ve ücretli çalışmanın yegâne değerli çalışma biçimi olarak görülmesinin sendikalara yansıyan sonuçları da olmuştur. Sendikaya kimlerin üye olabileceği, sendikal mücadele araçlarının nasıl şekilleneceği, üretimden gelen gücün kimler tarafından kullanılabilmesi de bu anlayış çerçevesinde şekillenmiştir. Emek mefhumunun dar kavranışına yapılan feminist eleştiriler, sendikal alanı ve sendikaların mücadele araçlarını da kapsayacak şekilde genişlemiştir. Yeniden üretim süreçlerinin, toplumsal mücadelelerde ve toplumların anlaşılmasında/ analizinde, emek süreçlerinin açıklanmasında mutlaka işin içine dahil edilmesi gerekir. Bu aynı zamanda, giderek artan kayıt dışı, güvencesiz çalışma biçimlerinin, yeniden üretim süreçlerinin nasıl bir sömürü mekanizması olarak işlediğini ortaya koymaya da olanak verir.

Emeğe bu geniş bakış açısı, işçi sınıfının en etkili mücadele aracı olan **greve** de yansır. Grev de sadece kayıtlı ve ücretli işçilerin kullanımıyla sınırlı bir hak olmaktan çıkar. Kadınların yıllardır düzenlediği **uluslararası kadın grevi**, bu dar kapsamla tanımlanan geleneksel işçi sınıfı anlayışına uymayan öznelerin ve deneyimlerin öncülüğündeki bir hareket tarafından grevin yeniden icadının ve dönüştürülmesinin de pratiğidir.

Uluslararası kadın grevi, grevi bir süreç olarak ele alır. Bu süreçte kayıtlı ve kayıtdışı ekonomilerde çalışan kadınları, ev kadınlarını, işsizleri, tam zamanlı anneleri, hane içi işlerde çalışan emekçileri, öğrencileri, emeklileri, sendikacıları, her alandan ve çalışma biçiminden kadınları bir araya getirip farklılıklarıyla birlikte ortak bir tartışma ve mücadele zemini (bir kamusal alan) kurar.

⁶ Bu başlıkta Veronica Gago'nun Feminist Enternasyonal adlı kitabında yer alan feminist grevin siyasal teorisini ele aldığı bölümden faydalanılmıştır.

Cinsiyetçi şiddetin, toplumsal cinsiyetten çok daha fazlasıyla bağlantılı olduğunu açığa çıkarmanın olanaklarını oluşturur. Toprakların, doğanın kar elde etmek için metaya dönüştürülmesinin şiddetinden, ücret eşitsizliklerinde, kadınların hane içi emeğinin değersizleştirilmesinde açığa çıkan ekonomik şiddete, sömürü şiddetinden bunun hane içinde erkeklik krizinin yol açtığı fiziksel şiddete dönüşmesine, kamu hizmetlerine kaynak aktarımının kesilmesi ve kamu kaynaklarının yağmalanmasında açığa çıkan şiddete dek bütün şiddet biçimlerinin birbiriyle olan ilişkisini kurmanın zeminini oluşturur. Güvencesizliğin ne kadar yaygın bir durum olduğunu ve güvencesizliğin sınıf ayrımcılığı, ırkçılık, cinsiyetçilik üzerinden nasıl farklılaştığını, bu farklılıklarda ortak olan örüntüyü açığa çıkarmayı sağlar. Şiddetle kapitalist sömürü biçimlerinin nasıl bir araya gelip örtüştüğünü anlamının aracı olur.

Kadınları şiddete maruz kalan kurbanlar olarak nesneleştirilmekten çıkarıp onları siyasal özneler kılar. Emeğin mekânsal düzenlenişini ve cinsiyete dayalı iş bölümü üzerinden gelişen rolleri felce uğratar. Emek sorununa bütünlüklü yaklaşır, sorunun kapsamını genişletir. Sermayenin değerlenmesini mümkün kılan yapılara, sömürü ve tahakküm biçimlerine karşı **kitlesele bir karşı koyuşu** örgütler; patriyarkal vesayet biçimlerinin (aile, anneliğe zorlama, anneliğin kutsallaştırılması, cinsel eğitim, eğitim, kürtajın yasaklanması vb) salt kültürel ve ideolojik sorunlar olmadığını, bu vesayet biçimlerinin üretim ilişkileriyle, sömürgecilikle ve patriyarkayla ve bunların birbiriyle olan ilişkisini kurar. Farklı kimlikler arasında hiyerarşi yaratarak güvencesizleştirilen varoluş biçimlerini ve bu güvencesizleştirmeyi, kimlikçiliğe saplanmadan mülksüzleştirme ve sömürüyle ilişkisi içinde siyasallaştırır.

DSD Kadın Meclisi olarak emeğe feminist bakış açısının genişlettiği grevin bu kapsamını, pratiğini benimsiyoruz. Ülkemizde hayatı, tüm yaşamı kat eden, emek süreçlerini ve gündelik hayatı ele geçiren ve biçimlendiren sömürü biçimlerini ve değer üretme süreçlerini sekteye uğratacak etkili bir kadın grevi örgütlemek siyasi rejimin ve emek rejiminin yapısından, kitle hareketlerine, sokak siyasetine

kriminal bir vaka olarak yaklaşılmışından, sendikaların etkisizleştirilmesine yönelik politikalardan ve birçok faktörden kaynaklı olarak mümkün olmamıştır. Buna karşın kadınlar örgütlendikçe ve örgütlü gücü arttıkça yaşamı durdurma pratiği de gelişecektir. Kadınların her koşulda mücadeleden ve sokaklardan asla bir adım geri atması, ekolojiden emeğe her alanda mücadelenin en önünde olması, sokakları zapt etmesi bu potansiyele işaret eder.

**YAŐASIN KADIN DAYANIŐMASI,
YAŐASIN ÖRGÜTLÜ MÜCADELEMİZ.**

DSD KADIN MECLİSİ

Eylül/2023

“Üzgün olmaktansa
öfkeli olmayı yeğlerim”

Ulrike Meinhof

